

Міністерство освіти і науки України  
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського  
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та маркетингу (№ 605)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Голова НМК 3

Филиш Л.О. Філіпковська

« 30 » серпня 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

1-а виробнича практика  
(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»  
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальності: 051 «Економіка»  
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»  
(найменування освітньої програми)

Галузі знань: 07 «Управління та адміністрування»  
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальності: 075 «Маркетинг»  
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Маркетинг»  
(найменування освітньої програми)

Галузі знань: 29 «Міжнародні відносини»  
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальності: 292 «Міжнародні економічні відносини»  
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Міжнародна економіка»  
(найменування освітньої програми)

**Форма навчання: денна**

**Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)**

**Харків 2019 рік**

Робоча програма з дисципліни «1-а виробнича практика»  
(назва дисципліни)


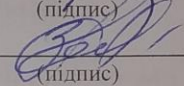
для студентів за спеціальністю 051 «Економіка»  
освітньою програмою «Економіка підприємства»  
за спеціальністю 075 «Маркетинг»  
освітньою програмою «Маркетинг»  
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»  
освітньою програмою «Міжнародна економіка»

« 14 » липня 2019 р., – 8 с.

Розробники: Федоренко М.М., доцент каф. 605, к.т.н., доцент  
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

Каменєва З.В., старший викладач каф. 605

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

  
(підпис)  
  
(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри економіки та маркетингу  
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2019 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор  
(науковий ступінь та вчене звання)

  
(підпис)

І.О. Давидова  
(ініціали та прізвище)

## Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни <i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів - 3	Галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки», 29 «Міжнародні відносини, 07 «Управління та адміністрування»	Цикл професійної і практичної підготовки
Кількість модулів – 2		<b>Навчальний рік</b>
Кількість змістовних модулів – 2		2019/2020
Загальна кількість годин – 90		<b>Семестр</b>
Кількість годин: аудиторних – 0 самостійної роботи студента – 90 Тижневих годин – 30 годин		Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
	<b>Лекції</b>	
	<b>Практичні, семінарські</b>	
	-	
	<b>Лабораторні</b>	
	-	
	<b>Самостійна робота:</b>	
90 год.		
<b>Вид контролю:</b>		
залік		

## 2. Мета і завдання виробничої практики

У сучасних умовах становлення нової економічної системи України підвищуються вимоги до відповідності рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах вимогам роботодавців до забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є впровадження в навчальний процес системи поетапної практичної підготовки майбутніх фахівців із послідовним нарощуванням рівня професійних знань та практичних навичок.

Практична підготовка є цілісним процесом, який передбачає безперервність та послідовність отримання необхідного обсягу практичних знань та вмінь відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня.

Виробнича практика є логічним продовженням учбової та навчальної практик.

Виробнича практика є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки бакалаврів у вищих навчальних закладах. Вона розглядається як форма адаптації студентів до умов та характеру майбутньої роботи.

**Метою практики** є відпрацювання студентами вмінь і навичок із обраної спеціальності, закріплення знань, отриманих при вивченні певного циклу теоретичних дисциплін та придбання певного практичного досвіду у сфері економічної, маркетингової й міжнародної діяльності безпосередньо на підприємствах, організаціях, установах.

У період проходження практики, на основі здобутих під час навчання знань, студенти повинні сформувані професійні уміння і навички та проявити творчі здібності з підготовки та прийняття самостійно обґрунтованих організаційно-економічних рішень у реальних умовах господарювання.

**Завдання виробничої практики:**

- систематизація теоретичних знань, здобутих під час навчання відповідно до вимог практичної діяльності;
- визначення місця об'єкта практики у господарській та регулятивній структурі економіки України;
- знайомство з уставними документами щодо специфіки роботи підприємства (вид діяльності, спеціалізація, організаційна структура та інше);
- вивчення законодавчих, нормативних та звітних документів підприємства, що відображають його фінансово-господарську діяльність;
- аналіз основних показників господарської діяльності підприємства у динаміці;
- оцінювання конкурентних позицій об'єкта практики на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- формування аналітичних висновків та надання практичних рекомендацій щодо шляхів підвищення ефективності функціонування об'єкта практики;
- підготовка та захист звіту за результатами проходження виробничої практики.

### **3. Організація та особливості проведення практики**

Практика організовується відділом працевлаштування Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» разом з керівництвом факультету програмної інженерії та бізнесу.

Керівниками практики призначаються представники підприємства (організації чи установи), де проводиться практика й кафедри економіки та маркетингу.

Практика проводиться згідно з навчальним планом підготовки бакалаврів за спеціальностями 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини», 075 «Маркетинг» та цією програмою практики.

Направлення студентів на практику здійснюється на підставі наказу ректора.

**Місце проведення практики:** підприємства різних форм власності, видів господарської діяльності, організаційно-правового статусу, які здійснюють торгівельну, виробничо-торговельну, посередницьку, оптово-збутову та інші види діяльності на ринку України.

**Обов'язки студента:**

- виконати завдання, надані керівником практики;
- виконати програму практики;
- оформити звіт про виробничу практику згідно усіх вимог;
- захистити звіт з практики.

**Обов'язки керівника практики від вищого навчального закладу:**

- забезпечення студентів методичними рекомендаціями (програмою практики);
- проведення комплексу організаційних заходів перед відправленням студентів на практику, забезпечення студентів необхідними документами;
- формування індивідуального завдання для студентів;
- контролювання проходження практики студентами-практикантами;
- перевірка звітів студентів про практику та прийом заліку з виробничої практики.

**Обов'язки керівника практики від підприємства (організації чи установи):**

- організація робочого місця та створення необхідних умов для проходження практики;
- проведення інструктажу щодо правил внутрішнього трудового розпорядку та правил техніки безпеки на підприємстві;
- забезпечення студентів необхідною інформацією про діяльність підприємства;
- залучення студентів-практикантів до активної участі у поточній роботі організації та її структурних підрозділів;

- забезпечення студентів необхідними технічними засобами для обробки первинної інформації, підготовки звіту та індивідуального завдання;
- контроль за виконанням як окремих завдань, так і всієї програми практики в цілому;
- перевірка підсумкового звіту студента та оформлення відгуку щодо проходження практики студентом.

#### **4. Основні етапи проходження практики**

4.1 Студент до відбуття на практику повинен отримати інструктаж від керівника практики, направлення на практику, щоденник та індивідуальне завдання.

4.2 Студент, що прибув на базу практики, повинен надати керівникові від підприємства чи установи щоденник, пройти інструктаж з техніки безпеки й пожежної профілактики, ознайомитися з робочим місцем, правилами експлуатації оргтехніки та іншого устаткування та сформулювати план-графік проходження практики.

4.3 Під час проходження практики студент зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, прийнятих на базі практики.

4.4 Звіт про практику студент складає відповідно до календарного графіку проходження практики та додаткових вказівок керівників практики від ВНЗ і від підприємства.

4.5 Практика студента оцінюється за 100-бальною системою та зараховується нарівні з іншими дисциплінами навчального плану.

#### **5. Програма виробничої практики**

##### **Модуль 1.**

##### **Змістовний модуль 1. Оформлення на практику**

**Тема 1.** Проходження інструктажу з техніки безпеки, одержання перепустки (в разі необхідності), ознайомлення з робочим місцем.

##### **Змістовний модуль 2. Аналіз діяльності підприємства**

##### **Тема 2. Нормативно-правове і ресурсне забезпечення діяльності підприємства**

Вивчення загальної характеристики підприємства (коротка історія підприємства; статутні документи). Визначення виду діяльності підприємства. Аналіз структури управління підприємством. Визначення номенклатури та асортименту продукції підприємства.

##### **Тема 3. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства**

Показники ефективності використання основних фондів. Склад, структура оборотних коштів підприємства. Характеристика витрат підприємства. Характеристика кадрів підприємства й фонду заробітної плати. Фінансова звітність підприємства.

##### **Тема 4. Маркетингова діяльність підприємства**

Мікро- та макросередовище підприємства. Характеристика покупців та сегменти ринку, де працює підприємство. Аналіз основних конкурентів. Дослідження каналів розподілу продукції. Ознайомлення з комплексом маркетингових комунікацій (реклама, стимулювання збуту).

##### **Тема 5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства**

Вивчення ЗЕД підприємства. Аналіз зовнішніх цільових ринків. Оцінювання можливих варіантів стратегії проникнення товарів на зарубіжні ринки. Характеристика міжнародної діяльності галузі, до якої відноситься підприємство.

## Модуль 2.

Аналіз виконаних завдань, обґрунтування висновків виконаної роботи на основі нормативних показників, систематизація зібраних матеріалів. Оформлення звіту з практики. Здача звіту.

### 6. Структура виробничої практики

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	у тому числі			
о		л	п	лаб	с.р.
<b>Модуль 1.</b>					
<b>Змістовний модуль 1. Оформлення на практику</b>					
Тема 1. Проходження інструктажу з техніки безпеки, одержання перепустки (в разі необхідності), ознайомлення з робочим місцем.	8	-	-	-	8
<b>Разом за змістовним модулем 1</b>	<b>8</b>	-	-	-	<b>8</b>
<b>Змістовний модуль 2. Аналіз діяльності підприємства</b>					
Тема 2. Нормативно-правове і ресурсне забезпечення діяльності підприємства	-	-	-	-	12
Тема 3. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	-	-	-	-	16
Тема 4. Маркетингова діяльність підприємства	-	-	-	-	12
Тема 5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	-	-	-	-	10
<b>Разом змістовним модулем 1</b>	-	-	-	-	<b>50</b>
<b>Модуль 2</b>					
Аналіз виконаних завдань, обґрунтування висновків виконаної роботи на основі нормативних показників, систематизація зібраних матеріалів. Оформлення звіту з практики. Здача звіту	<b>32</b>	-	-	-	<b>32</b>
<b>Контрольний захід (захист звіту з практики)</b>					
<b>Усього годин</b>	<b>90</b>	-	-	-	<b>90</b>

### 7. Методи навчання

Викладач – керівник практики з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при виконанні програми практики проводить індивідуальні консультації, пояснювальну роботу, бесіди та дискусії з приводу проведення спостереження, досліджень, аналізу, складання графічних схем, таблиць, формування висновків тощо.

Під керівництвом керівника практики від бази практики проводиться самостійне опрацювання студентом програми практики, завдань практики, рекомендованої літератури тощо.

### 8. Критерії оцінювання виробничої практики

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики.

Форма звітності студента за практику – це подання щоденника практики, що містить графік проходження практики, письмовий звіт, підписаний відгук про проходження практики безпосередньо керівником бази практики.

Щоденник подається на рецензування керівнику практики від університету.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, висновки та пропозиції, список використаної літератури тощо.

Залік з практики приймає керівник практики від ВНЗ.

Процес оцінювання знань студентів включає:

- перевірку керівниками практики звіту з практики;
- захист звіту студентом.

Під час захисту оцінюються:

- повнота виконання програми практики;
- рівень відповідей студента на запитання.

Результат заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника практики.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з навчального закладу.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то ВНЗ надається можливість студенту пройти практику повторно через рік.

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок:

**90–100 балів** ставиться, якщо звітна документація подана вчасно, звіт складений згідно з вимогами програми практики; всі питання розкриті повністю, завдання виконано на високому рівні; студент використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; при захисті звіту на усі питання студент відповідає в повному обсязі, в матеріалі орієнтується вільно.

**82–89 балів** студент отримує, якщо звітна документація подана вчасно, звіт складений згідно з вимогами програми практики; виконані всі завдання, але можуть бути незначні помилки і зауваження, індивідуальне завдання виконано на високому рівні, захищено дуже добре, на усі питання студент відповідає в повному обсязі, в матеріалі орієнтується вільно.

**75–81 балів** ставиться, якщо звітна документація подана з запізненням, звіт складений згідно з вимогами програми практики; розкрито більшість питань, індивідуальне завдання виконано, але з окремими помилками і недоліками, оформлено і захищено на високому рівні, на питання надані вичерпні відповіді.

**67–74 балів** ставиться, якщо звіт подано з запізненням, більшість завдань не розкрито, виконання індивідуального завдання має формальний характер, звіт оформлено недбало, при захисті звіту студент невпевнений у відповідях.

**60–66 балів** студент отримує, якщо звіт подано невчасно, усі завдання виконано формально, звіт оформлено недбало, при захисті звіту студент невпевнений у відповідях.

**1–59 балів** – студент не надав звіт, або надав звіт з запізненням, не відповідає на питання щодо практики, майже не орієнтується в звіті, не може захистити звіт, практичні навички не сформовані.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за традиційною шкалою
90–100	Зараховано
83–89	
75–82	
68–74	
60–67	
01–59	Не зараховано з можливістю повторного складання

## 9. Рекомендована література

1. Анализ трудовых показателей: учеб. пособие для вузов / под ред. П.Ф. Петроченко. - 2-е изд., перераб. - М.: Экономика, 1989. - 288 с.
2. Бабушкин, А.И. Экономика предприятия авиационно-космической отрасли: преддиплом. курс: учеб. пособие / А. И. Бабушкин. - Х.: Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "Харьк. авиац. ин-т", 2005. - 258 с.
3. Березюк, А.М. Економіка праці й соціально-трудоу відносини : навч. посіб. / А. М. Березюк, С. М. Мельніков, О. С. Попов; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авиац. ін-т". - Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авиац. ін-т", 2011. - 106 с.
4. Волков, О.И. Экономика предприятия: курс лекций / О. И. Волков, В. К. Скляренко; Рос. эк. акад. им. Г.В. Плеханова. - М.: ИНФРА-М, 2007. - 280 с.
5. Голованова Л.Н., Голованова М.А. Основы маркетинга : конспект лекций. - Х. : Нац.аэрокосм.ун-т "ХАИ", 2003. - 139 с.
6. Горлова, В.И. Автоматизация формирования итогов деятельности предприятия : учеб. пособие по лаб. практикуму / В. И. Горлова, О. К. Погудина, А.А. Филатова; М-во образования и науки Украины, Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "Харьк. авиац. ин-т". - Х.: Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "Харьк. авиац. ин-т", 2007. - 55 с.
7. Измайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / К. В. Измайлова. – 2-е вид., стереотип. – К. : МАУП, 2001. – 152 с.
8. Статистика [електронний ресурс]: навч. посіб. до виконання розрахункової роботи / В. Л. Петрик. – Харків. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2017. – 50 с.
9. Котлер, Ф. Основы маркетинга: пер. с англ. / Ф. Котлер. - М.: Бизнес-книга, ИМА-Кросс, 2004. - 702 с.
10. Міжнародна економіка : навч. посібник для студентів економ. вузів: Гриф МОН України / под ред. Ю.Г. Козака., В.М. Новацького. - К. : Центр навчальної літератури : АртЕк, 2002. - 436 с.
11. Пеліхов, Є.Ф. Економіка сучасного підприємства : навч. – метод. і практ. посіб.: гриф МОН України / Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець; М-во освіти і науки України. - К.: Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с.
12. Предпринимательство : учеб. / под ред. М. Г. Лапусты. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Инфра-М, 2002. – 520 с.
13. Романенко О.Р. Фінанси:підручник: гриф МОН України/М-во освіти і науки України .-4-е вид., стереотип.-К.:Центр учбов. л-ри,2009 .-312 с.
14. Международная экономика: учебно-методическое пособие в структурно-логических схемах / Е.В. Кот, В.А. Козуб, Л.А. Чернышова, Л.Л. Носач, Ю.А. Светличная. – Харьков : Издательство «Форт», 2016. – 290 с.
15. Швайка, Л.А. Планування діяльності підприємства : навч. посібник: гриф МОН України / Л. А. Швайка. - 4-те вид., стереотип. - Львів: Новий Світ-2000, 2006. - 268 с.